

El temps que corre

Austriacistes, 2

Joan F. Mira

Molts historiadors ("interessats" o intoxicats?) han considerat l'exercici del poder reial sense controls de base representativa, amb la centralització política corresponent, com l'única manera de modernitzar eficaçment les societats europees: el model exemplar seria el francès, i l'aplicació a Espanya hauria estat un progrés innegable, sobretot de cara a la creació d'un estat nacional. Però això és ignorar l'altre model: el del pacte de sobirania, la limitació del poder monàrquic, la importància dels òrgans representatius. A Anglaterra i a Holanda es van reforçar les velles formes d'associació horitzontal (gremis i oficis, ciutadania, governs locals autònoms, etc.), van resistir les pressions de la monarquia com a poder vertical, i es va arribar a consolidar un estat representatiu modern. Per als catalans i els valencians, les estructures tradicionals de govern permetien també aquesta opció per la representativitat i en contra de l'absolutisme, i la consciència d'aquesta possibilitat era ben real. El concepte que ara en diríem de "sobirania conjunta" o compartida era ben clar en les Constitucions de Catalunya, segons les quals "El rey ab la Cort està per damunt d'ell tot sol", i "lo senyor rei és obligat a judicar segons disposicions de dret". Allò que solem denominar *privilegis o furs*, eren precisament això, diposicions de dret, un sistema legal pactat entre el monarca i la representació dels estaments del país. A Castella, per contra, la *Recopilación* de 1567 confirmava que la corona tota sola, sense intervenció de corts, era una font autònoma de dret. I això també ho sabien perfectament als regnes d'Aragó i de València. El comte de Robres, un noble filipista aragonès, recordava en un llibre sobre la guerra que a Castella no és "como era en Aragón y es en Inglaterra", precisament perquè allà, al regne de Castella, el rei pot promulgar lleis "sin la solemnidad de juntar los estados del reino". A València, pocs anys abans, el jurista Mateu i Sanz ja recordava que "los fueros de Aragón y Valencia, así como las constituciones de Cataluña, son leyes paccionadas que passaron a ser contrato, y tienen toda su fuerza por haberse establecido en Cortes, con recíproca obligación de Rey y Reyno". De tal manera que aquestes lleis són irrevocables si no és que el regne, reunit en Corts, "consienta en la revocación, como principal contrayente". Els conceptes són claríssims, i la seua expressió no presenta cap dubte ni vacil·lació. Però també era clar el projecte contrari.

Ambaixadors i ministres francesos com Michel-Jean Amelot o Jean de Brouhoven, o alts funcionaris castellans com Melchor de Macanaz, van elaborar les idees i van impulsar les decisions que, en paraules de Brouhoven, permetrien a Felip V "ser amo dels seus estats, independentment de tots els seus Consells." Entre 1701 i 1715 tots els ministres principals de Felip V van ser francesos, i són ells, amb la col·laboració decidida dels seus col·legues castellans, els qui van imposar el model o sistema de poder monàrquic absolut, per

al qual l'autonomia política dels països de la Corona d'Aragó resultava un obstacle insalvable. La doctrina política dels teòrics castellans del poder, igual com la dels francesos, feia temps que consideraven els "furs" com un impediment per al govern centralitzat de la península. I Lluís XIV, en una carta de 1707, declara sense embuts: "Sempre he estat convençut que el millor procediment per al rei d'Espanya, després de reduir els regnes d'Aragó i de València a la seua obediència, era suprimir els privilegis que han estat un obstacle perpetu a l'autoritat reial..." Més clar no es pot expressar. I més evident no pot ser que, a hores d'ara, tres-cents anys després, ser "austriacista" i no "borbònic", encara que siga retrospectivament, no és una simple opció nostàlgica, ni és només un patriòtic enyorament nacional. Pot ser fins i tot un projecte, i no és cap broma.

"A hores d'ara, tres-cents anys després, ser 'austriacista' i no 'borbònic', encara que siga retrospectivament, no és una simple opció nostàlgica, ni és només un patriòtic enyorament nacional. Pot ser fins i tot un projecte, i no és cap broma"